

Entre València
i la vall de Vernissa (la Safor).

Unes jornades sobre la preservació del patrimoni

El Col·lectiu Vall de Vernissa i el departament d'Economia Aplicada de la UVEG van organitzar els passats 27-29 d'abril de 2006 la jornada "Noves polítiques, noves institucions, nous agents en la preservació del Patrimoni". Els actes van tindre lloc a la Facultat d'Economia (Campus de Tarongers de la UV-EG), a la Sala Sánchez Ayuso, 1r pis de l'edifici Departamental Oriental, i a diversos municipis de la vall de Vernissa.

Les jornades, que va comptar amb un important nombre d'assistents, havia alçat bastant expectació, un fet que es reflecteix en la preinscripció d'universitaris, que va superar la setantena de persones. Un cop començades les conferències, la majoria d'elles albergaren un aforament complet.

Tot seguit us presentem els ponents i les diferents activitats que s'hi van donar.

Cap a les 16:00 h. del dia es donà el tret d'eixida de les activitats. La inauguració de la jornada va anar a càrrec de Pau Rausell (coordinador de la Jornada) i de Roberto Escuder (director del departament d'Economia Aplicada) (ambdós a la fotografia de dalt). La primera taula redona versava sobre "La preservació del patrimoni des de la política", i recollia les intervencions d'Ana Viciano (Cap d'Àrea de Patrimoni cultural) i Rubén Arnandis (tècnic de la Diputació de València), que acudí en substitució de N' Antonio Garcia (Diputat de Turisme. Diputació de València).

ANA VICIANO: "Hem tingut algun problema per declarar BIC el Tribunal de les Aigües perquè algun PAI entra en conflicte amb el sistema hidràulic de l'Horta".

En la seua intervenció, titulada Reflexions sobre la praxis política en la protecció del Patrimoni, va remarcar que hem de procurar per al nostre patrimoni una adequació a uns nous usos.

Les línies de treball de la Conselleria són les de "conèixer", mitjançant els inventariats; "protegir", tot comptant amb diferents figures de protecció com els BIC i les de Patrimoni de la Humanitat.

27-29 d'abril
de 2006

una reflexió

La teoria i la praxis sobre les accions per a la conservació del Patrimoni han variat notablement en els últims anys. Des de la reflexió acadèmica apareixen nous conceptes i paradigmes; des de la pràctica política i l'entorn normatiu se succeeixen els canvis i apareixen noves institucions; i des de la societat civil s'articulen noves formes de participació així com, finalment, apareixen nous agents que promouen i patrocinen accions de valorització del patrimoni. El País Valencià ha sigut especialment actiu en cadascuna d'aquestes dimensions. L'objectiu de la Jornada, per tant, és visualitzar el rumb i les orientacions d'aquests novedosos processos d'intervenció, així com establir un fòrum d'intercanvi d'experiències i comunicació entre els diferents protagonistes d'aquest fenomen.

Dalt, Ana Viciano.
Baix, Rubén Arnandis

RUBÉN ARNANDIS: “Hem d'intentar conservar l'autenticitat de les diferents parts del nostre territori”.

Sota el títol *La dimensió transversal del Patrimoni. Patrimoni i territori*, Rubén Arnandis, que acudí en substitució de N' Antonio Garcia (Diputat de Turisme. Diputació de València), féu una breu síntesi de les darreres actuacions de la Diputació pel que fa al patrimoni.

La seua intervenció va començar amb un esment de la delcaració de la Haya sobre turisme, i va afegir que calia buscar un valor nou i alternatiu al turisme de “sol i platja”.

Pel que fa a projectes concrets, va nomenar Bocairent, Alpont i Ròtova, amb el palau dels Comtes de Ròtova. Arnandis va destacar que en el darrer pla de recuperació patrimonial i de turisme d'interior (PLINTUR) s'han acollit més de 150 pobles.

La seua intervenció va acabar amb la qüestió al públic sobre si podríem entre tots demostrar si hi ha quelcom més que el sol i la platja.

Pel que fa a la vessant jurídica de la protecció, Viciano ens va parlar de la modificació de la llei de patrimoni; pel que fa als plans especials de protecció, va advertir que potser hi haurà una major tutela de la Generalitat i que caldrà modificar l'article 39.

Apareixen aspectes un tant novedosos, com el que fa referència a la reconstrucció dels monuments, un punt al qual el mateix CVC s'havia mostrat contrari o, si més no, escèptic. Apareix la figura de béns immaterials, que també es recollia en la darrera modificació de la llei de patrimoni cultural valencià.

Un concepte novedós és el del “silenci negatiu”: fins ara el silenci administratiu s'havia interpretat com a

positiu en la intervenció on hi apareguera una resta arqueològica, etc. D'ara endavant, si no hi ha contestació, no es permetran intervencions.

Ana Viciano va anunciar la creació d'una llei de parcs culturals a zones que aglutinen diversos BIC, així com una llei específica per al monestir de Valldigna i una darrera sobre actuacions arqueològiques.

Les dues darreres línies de treball se centren en “conservar”, sobretot prioritzant aquells espais que estan en perill, i “divulgar” amb rutes culturals, entre altres opcions. Viciano no va voler oblidar l'1 % cultural del Ministeri com una font important per invertir en el patrimoni.

La segona taula redona va anar a càrrec de Joan Romero (Director de l'Institut Interuniversitari de Desenvolupament Local) i Maurizio Maggi i versava sobre els “Models sobre la preservació del Patrimoni i el seu impacte”. Va ser mereixedora de la major expectació i atenció per part del públic, el qual va participar al final amb un interessant debat sobre la dinàmica de la societat envers el patrimoni.

JOAN ROMERO “Estes qüestions acabaran formant part de l'imaginari col·lectiu de la majoria”.

Sota el títol Patrimoni i Desenvolupament Local, la seua intervenció va tractar d'analitzar les noves tendències, les reaccions i les actituds de la societat actual envers el patrimoni. De fet, va mantenir una actitud certament il·lusionant i optimista, que alguns li van criticar en acabar la seua intervenció.

Segons Romero, actualment estem en un moment d'impàs, un moment en què comencem a mirar el territori d'una altra manera. Tot açò, a causa de diverses tendències: -apareixen nous actors polítics, que deriven de la transformació de l'estat, una situació que es caracteritza per l'augment de la rellevància de l'àmbit local o regional –que, a més, reivindica competències-, el creixent interès pel “lloc” i la necessitat de polítiques de cooperació i coordinació.

-cap als anys 80 i 90 del passat segle, hi ha gent que demana participació ciutadana. -s'incorporen a les nostres vides nous valors postmaterials, com els ambientals, de protecció del patrimoni, etc. En aqueix moment de canvi econòmic els territoris esdevenen cada cop més complexos i, alhora, es recomponen socialment, tot democratitzant-se.

Al llarg de la intervenció, Romero analitzà com el paisatge ha passat a ésser un element fonamental de la personalitat. I, de fet, comença a incorporar-se a l'ideari col·lectiu. El ponent afirmà que “estes qüestions acabaran formant part de l'imaginari col·lectiu de la

majoria”. A més, afegí, fins i tot “estarà mal vist urbanitzar de manera massiva”.

No obstant, com a dinàmiques per solucionar els problemes presentats del territori, Romero va esmentar diverses figures, com la que es va concretar en la nova Llei d'Ordenació del Territori i Protecció del Paisatge (LOTTP) on, llevat de la seua aplicació, hi ha un canvi de concepte respecte d'anteriors lleis.

El Pla Territorial de l'Illa de Menorca i la Llei de Protecció, gestió i ordenació del Paisatge (de Catalunya) són models que cal seguir en un futur. El fenòmen de la “Custòdia del territori” va merèixer una menció especial, d'ençà que fóra enunciat el novembre de 2000, un moment en què s'hi donaren cita firmants públics i privats, com una mostra del dens teixit social que configura la nostra realitat.

Finalment, Romero va animar a insistir en els contextos específics a l'hora d'actuar, no en els globals. “Els contextos específics tenen la clau per accelerar els processos”. Com a nota d'esperança, va tornar a afirmar que “estem a l'inici d'un procés de maduració”. Però en realitat és només l'inici.

MAURIZIO MAGGI

“A un ecomuseu, cal tindre en compte que les persones s’interelacionen amb el patrimoni”.

La papereta de Maurizio Maggi (Istituto di Ricerchi Economico Sociali del Piemonte) no era fàcil. La seua ponència duia el títol de Los Ecomuseos: un nuevo concepto para la valorización del patrimonio. Davant d’aquest punt de partida, es feia necessari respondre a la pregunta “què és un ecomuseu”. L’ecomuseu és una possibilitat seriosa per a un territori; no obstant, tal com va advertir, no n’és una alternativa a tota l’economia global; perquè ho fóra, caldria un gran lideratge local.

El concepte naix als anys 70, a França. No obstant, a pesar de l’intent de cercar una definició, com que la pregunta sempre retorna, Maggi advertí que potser és més important parlar sobre “què fa un ecomuseu?”, tot englobant la seua figura en el context d’una cultura cada cop més complexa, en un moment de canvi de la consideració de nació.

Els museus tradicionals parlaven a través d’objectes “meravellosos”; però n’hi havia d’altres –arquitectònics, estils de vida, etc. La solució es planteja com un museu a l’aire lliure, a Estocolm, el 1891. Allà mateix es produeix el pas d’exposar allò inusual a allò habitual i quotidià. No obstant, és partir del 1945 quan es produeix una altra volta de rosca: s’exigeix un origen territorial de la cultura; cada territori exigeix un discurs. En definitiva, en certa manera, s’havia produït una crisi de la cultura universalista dels museus.

Igual que la cultura, que cada cop engloba més conceptes, els museus havien d’afrontar reptes semblants. I ho va il·lustrar amb una preciosa cita de Louise Colet: “Les perles no fan el collar, sinó el fil [que ho uneix]”. Els museus tradicionals no podien esdevenir el fil entre els diferents elements que constituïen la realitat a interpretar.

L’ecomuseu, al contrari del museu (que ens parla d’un món que se n’ha anat), és un projecte d’un món que encara no hi ha, és un discurs territorial (de preservació patrimonial i recuperació, també), on tant científics com pobladors són actors que hi conviuen. Perquè, en un ecomuseu, cal tindre en compte les persones que s’interelacionen amb el patrimoni: són tan importants la comunitat, les autoritats locals com la custòdia del territori.

De fet, els dos pilars fonamentals són: el patrimoni comprés pels pobladors i la xàrcia social.

Per tal d’arribar a una competitivitat territorial és necessari un equilibri entre el medi ambient, la identitat (la capacitat social) i l’eficiència d’aquell patrimoni (la seua accessibilitat).

Com a exemple, Maggi ens il·lustrà amb “l’ecomuseu de les terrasses i la vinya”, creat el 1995 al Piemont.

XAVIER RÓDENAS

(coordinador del projecte Ecomuseu de la Vall de Vernissa) va explicar el projecte de l’Ecomuseu Viu de la Vall de Vernissa (La Safor), a l’esquerra.

“En el disseny de l’ecomuseu tenen cabuda tant els tècnics, la gent dels pobles com les empreses i entitats públiques”.

Divendres, 28 d'abril de 2006

17:00 h. Visita a Castellonet de la Conquesta.

18:00 h. Reunió amb l'equip tècnic de l'Ecomuseu Viu, al centre social de Castellonet.

20:00 h. Visita a Ròtova i alguns dels seus paratges, com Borró.

Diumenge, 29 d'abril de 2006

10:00 h. Visita a Sant Jeroni de Cotalba.
12:45 h. Conferència de MAURIZIO MAGGI (Istituto di Ricerchi Economico Sociali del Piemonte), amb la col·laboració del CEIC Alfons el Vell. XAVIER RÓDENAS: "Un ecomuseu per a la Vall de Vernissa", al cinema Cervantes de Ròtova.

A la fotografia, Lluís Nleto (CEIC Alfons el Vell), M. Maggi i Pau Rausell (UV).

Entre les intervencions més apreciades, destaca la de Laura Gema Flores (de la Universitat de Zacatecas), que va destacar la tasca de Maggi i la del Col·lectiu, com una associació jove que és, en la cura i l'estudi del patrimoni.

14:00 h. El Col·lectiu Vall de Vernissa va compartir un dinar amb ponents i tècnics per tal d'agraïr la seua ajuda i entrega. Moltes gràcies.

17:00 h. Visita a la vall d'Almiserà i Llocnou de Sant Jeroni.

